

שבועת ביטוי ושבועת שוא

אברהם גארדימער

כתב הרמב"ם (הל' שבועות ה:כב): דבר ידוע אצל החכמים בעלי שכל ומדע שהשמש גדולה מן הארץ מאה ושבעים פעמים. נשבע אחד מן העם שהשמש גדולה מן הארץ אינו לוקה משום שבועת שוא שאע"פ שהדבר כן הוא אין דבר זה גלוי וידוע לכל העם אלא לגדולי הנבונים בלבד ואינו חייב אלא אם כן נשבע על דבר שגלוי וידוע לשלשה בני אדם משאר העם כגון איש שהוא איש ואבן שהיא אבן. וכן אם נשבע שהשמש קטנה מן הארץ אינו לוקה ואע"פ שאין הדבר כן מפני שאין זה ידוע לכל אדם ואינו כמי שנשבע על האיש שהוא אשה... ע"כ. איכא לאקשווי אמאי ס"ל להרמב"ם שהנשבע שהשמש קטנה מן הארץ אינו חייב משום שבועת שקר, שהגם שלא נשבע לשוא, ודאי נשבע לשקר.

תירץ הר' ישראל באלסים שליט"א דס"ל להרמב"ם דאין שבועת ביטוי/שבועת שקר חל אא"כ נשבע על עשיית מעשה, כפי הגדרת הרמב"ם בהל' שבועות (א:ב): ואין שבועת ביטוי נוהגת אלא בדברים שאפשר לו לעשות... כיצד... שאכלתי... או שדבר פלוני עם פלוני... שאוכל או שאזרוק אבן... ע"כ, ע"פ פשטות הסוגיא בשבועות כז. מדרשת הקרא דלהרע או להיטיב). לכן פסק הרמב"ם שהנשבע שהשמש קטנה מן הארץ אינו לוקה משום שבועת שקר, שהרי לא נשבע על עשיית מעשה, ואין דבריו שבועה כלל.

יוצא דס"ל להרמב"ם דלאו כל מידי דאמר איניש בלש' שבועה חל בתורת שבועה, ואדרבה אם נשבע על דבר שאינו מעשה ועל דברים אחרים שהם חוץ לגדרי שבועת ביטוי, דבריו הוו מילי בעלמא. כן מצינו בענין הנשבע על אחרים שיעשו כך וכך, שכתב הרמב"ם (שם ה:א): שאינו חייב בשבועת ביטוי שהרי אין בידו לא לקיים ולא לבטל... ע"כ, כפי הגדרתו של שבועת ביטוי (שם א:ב): ואין שבועת ביטוי נוהגת אלא בדברים שאפשר לו לעשות... ע"כ. אם האחרים לא עשו כפי שנשבע, כתב הרמב"ם (שם ה:ב-ג) שגרם לשבועת שוא, ואם כן עשו כפי שנשבע, אין זה קיום שבועת ביטוי, שהרי דבריו הוו מילי בעלמא ולא חלה שבועת ביטוי כלל ("שאינו חייב בשבועת ביטוי").

מיהו, עי' ברש"י בשבועות (כט. ד"ה והוא שניכר), שאם נשבע על עמוד של אבן שהוא של זהב, ואינו ידוע לשלשה בני אדם שהעמוד הוא של אבן, ה"ז שבועת שקר. הא פליג רש"י אשי' הרמב"ם וס"ל דחלה שבועת ביטוי/שבועת שקר על דברים שאינם מעשה. וה"נ גבי הנשבע שלא לאכול נבילות וטריפות, שאמרה הגמ' (שבועות כא:): שפטור משום שמושבע מהר סיני הוא, פסק הרמב"ם (הל' שבועות ה:א): אין כאן חיוב שבועה כלל. ע"כ. וכ"כ (שם הל' טז) בענין הנשבע לקיים את המצוה. אולם כתב רש"י (שבועות כא: ד"ה חייב, יומא עג: ד"ה ור' שמעון פוטר) שלא חלה שבועה שלא לאכול נבילות וטריפות **לענין קרבן** אבל חלה היא לענין מלקות, וכ"כ רש"י (שם ד. ד"ה אינו חייב אלא אחת) בענין הנשבע לקיים את המצוה. הרי ס"ל להרמב"ם ה"נ דאע"ג דאישתבע, לית הכא שבועה, ודבריו הוו מילי בעלמא, ופליג רש"י וס"ל דשפיר חלה שבועה לענין מלקות.

וכן בדין לאו והן, דקיי"ל דמעכבא (שם כה:; כז.), פרש"י (שם כד. ד"ה בשלמא לר"ל) דהיינו רק לענין קרבן. (ובהכי איירי פשטות הקרא (ויקרא ה:ד) בנוגע לכל הדינים האלו, והכי אזלא פשטות הסוגיא בפירקין (כה:; גבי לאו והן.) אולם פסק הרמב"ם (הל' שבועות ט:יח) שדין לאו והן מעכב לגמרי, שאם אין השבועה בלאו והן, אינה שבועה כלל.

ועי' בפירקין בענין מבטא שבועה, שכתב רש"י (כ. ד"ה ה"ק מבטא שבועה): האומר מבטא ככר זו עלי כאומר שבועה שלא אוכלנו ואם אכלו ה"ז בעולה ויורד. עכ"ל. דייק הר"ן (שם ז. בדפי הרי"ף ד"ה ת"ר מבטא שבועה) דמדנקט רש"י לש' מבטא ככר זו עלי, "משמע דס"ל לרש"י ז"ל דשבועה אפילו אמרה בלשון נדר הויא שבועה", והקשו הרמב"ן (שם ד"ה מבטא שבועה) והרשב"א (שם ד"ה אם אתה אומר) על דברי רש"י מפאת זה. מיהו, פליג הרמב"ם (הל' שבועות ב:ו): וכן האומר **מבטא שלא אעשה כך וכך** והזכיר שם או כנוי הרי זה שבועה. עכ"ל.

הא חזינן דס"ל לרש"י דלא איכפת לן נוסחא דשבועתא, אלא כל מאי דאמר איניש בכוונה לשבועה (בביטוי המוכיח את זה) חלה כשבועה (שבועת ביטוי), בין אמרה בלש' נדר בין אמרה בלש' שבועה, וג"כ בין אמרה לקיים את המצוה או שלא לעשות עבירה, בין לא שייכו בה לאו והן, בין נשבע על מעשה בין לא. ש"י רש"י ופולגתתי אהרמב"ם צ"ב.

נ"ל דס"ל להרמב"ם דשבועת ביטוי חלה בתורת **חפצא דשבועה**, דהיינו דאי נתקיימו כל תנאי שבועה, הרי חלה חפצא דשבועת ביטוי, ואי לא נתקיימו, לא חלה חפצא דשבועה. מיהו, ס"ל לרש"י דשבועת ביטוי אינה חפצא, אלא הריהי **התחייבות לאמיתת דבריו**, ולכן בעצם חלה בכל ענין ובכל נוסחא, אע"ג דאיכא פטורא גבי קרבן אם חסרה איזה תנאים.

עפ"ז שפיר אתו עוד פולגתתי בסוגיין:

הרי אם נשבע שלא לאכול נבילות וטריפות, אינו חייב בשבועתו (שבועות כב:). לפי פשטות לש' הרמב"ם (הל' שבועות ה:יא, טז), היינו משום דאין איסור חל על איסור, וכ"ה פשטות הגמ' (שם כא:). מיהו, ביאר רש"י (שם ד"ה ור"ש פטר, שם. ד"ה אינו חייב אלא אחת, ד. ד"ה אינו חייב אלא אחת) דלא חלה (לענין קרבן) משום דהוי נשבע לקיים את המצוה, בכלל הסוגיא דלקמן (כז:). (וביאר הריב"א שם (תד"ה לקיים) כשי' הרמב"ם, שלא כשי' רש"י, והסביר שיש נ"מ טובא לשי' ר' יהודה בן בתירה התם.)

שפיר פליגי רש"י והרמב"ם כפי הנתב'. לשי' הרמב"ם, שבועה חלה בתורת חפצא, דהיינו כאיסור חדש גבי הנשבע בענייניו, שנשבע שבועת איסור להבא, ולהכי שייכא למימר אין איסור חל על איסור, שא"א לחפצא של שבועת איסור לחול על חפצא של לאו/איסור תורה. (עי' בסוף מימרא זו לענין שבועה לשעבר.) מיהו, כיון דס"ל לרש"י דאין לשבועה תורת חפצא, ואדרבה שבועה היא התחייבות לאמיתת דבריו, לא שייך ענין אין איסור חל על איסור, וע"כ צ"ל שטעם שאינו חייב בשבועתו הוא משום שנשבע על דבר שאינו של רשות. (ואע"ג דהסוגיא [שם כא:; כב: ולהלן] איירי באיסור כולל, דס"ל לחכמים דמהני גבי אין איסור חל על איסור, לשי' רש"י היינו לענין **חלות** שבועה שלא אוכל נבילות וטריפות ולא לענין עצם השבועה, שאינו בתורת חפצא.)

ע"ע בסוגיין (כ). בענין מיתפיס בשבועה, שפ' רש"י (ד"ה איסור מיתפיס בשבועה): איסור עלי ככר זו הרי הוא כמי שנשבע על הככר וחזר ואמר על ככר אחר ה"ז כזה שהתפיס את השני בראשון. עכ"ל. הקשו עליו התוס' (שם ד"ה איסור מיתפיס בשבועה) והרשב"א (שם ד"ה אם אתה אומר) דהא קאמר אביי התם בגמ' דאיסור הוי מיתפיס בשבועה, והתפסה היא כגון שנשבע על ככר ראשון והתפיס בו ככר שני - אולם אמירת איסור עלי ככר זו כשלא נשבע מקודם על ככר ראשון לא מהניא, שאין כאן שבועה קודמת כדי להתפיס לה.

ונ' לתרץ דאזיל רש"י הכא בשיטתי', דהא לא ס"ל שצריך להתפיס את שבועתו ממש לשבועה ראשונה, אלא כל שמגלה את דעתו שיחשבו דבריו כאילו התפיסם לשבועה, חל עליהם דין שבועה, מפני שהיא התחייבות לאמיתת דבריו והריהו מגלה את דעתו להתחייבות זו. רק אם שבועה היא חפצא יש צורך בהתפסה ממש לשבועה ראשונה כדי להוות חפצא של שבועה שני', ובלי התפסה ממש זו א"א לשבועה שני' לחול; זוהי שי' התוס' והרשב"א. מיהו, כיון דס"ל לרש"י דכל ענין שבועה הוא התחייבות לאמיתת דבריו, די בגילוי דעת לה.

והכי פליגי רש"י ותוס' להדיא, דתנן (יט:): אמר להם ר' עקיבא וכי היכן מצינו במדבר ומביא קרבן שזה מדבר ומביא קרבן, ופ' רש"י התם ד"ה מדבר ומביא קרבן: בשביל **ביטול דיבורו** וכיון דמשום ביטול דיבורו הוא אף זה ביטול דיבורו שהאומר לא אוכל דעתו לאסור עצמו בכל שהוא. עכ"ל. מיהו, פ' התוס' (כא:): ד"ה היכן מצינו במדבר ומביא קרבן וכו': הלכך כיון דחמיר דעתו אכל שהוא. עכ"ל. הרי שי' רש"י היא ששבועת ביטוי היינו התחייבות לאמיתת דבריו (קיום או ביטול דיבורו), ושי' התוס' היא ששבועת

ביטוי חלה כחפצא של לאו או חיוב, כשאר מצוות התורה, וזש"כ "הלכך כיון דחמיר", דלא שנא שבועת ביטוי בעצמותה משאר מצוות התורה, רק שהיא חמורה שהרי מיחייב קרבן אדיבורא גרידא.

תנן (שם כט.) איזו היא שבועת שוא נשבע לשנות את הידוע לאדם אמר על העמוד של אבן שהוא של זהב ועל האיש שהוא אשה... ע"כ. ואיתא התם בגמ': אמר עולא והוא שניכר לג' בני אדם. עכ"ל. וע"ש ברש"י ד"ה והוא שניכר: העמוד לשלשה בני אדם הוא דהוי שוא אבל לא ניכר הוא שבועת שקר. עכ"ל. אולם עי' ברמב"ם (הל' שבועות א:ד): שבועת שוא נחלקת לארבע מחלוקות. האחת שנשבע על דבר הידוע שאינו כן. כיצד כגון שנשבע על האיש שהוא אשה ועל האשה שהיא איש ועל עמוד של שיש שהוא של זהב וכן כל כיוצא בזה. עכ"ל. השיג הראב"ד: שנשבע בדבר הידוע לשלשה שאינו כן כמו שנשבע. עכ"ל. אזיל הראב"ד בשי' רש"י, דאע"ג דמילתא פשיטא הויא דהאיש אינו אשה והעמוד הוא של אבן ולא זהב, בעינן ידוע לשלשה, ואם אינו ידוע לשלשה, אין כאן שבועת שוא. אך עי' ברמב"ם (הל' שם ה:כב): דבר ידוע אצל החכמים בעלי שכל ומדע שהשמש גדולה מן הארץ מאה ושבעים פעמים. נשבע אחד מן העם שהשמש גדולה מן הארץ אינו לוקה משום שבועת שוא שאע"פ שהדבר כן הוא אין דבר זה גלוי וידוע לכל העם אלא לגדולי הנבונים בלבד **ואינו חייב אלא אם כן נשבע על דבר שגלוי וידוע לשלשה בני אדם משאר העם כגון איש שהוא איש ואבן שהיא אבן**... ע"כ. ס"ל להרמב"ם דלא בעינן ניכר לשלשה בפועל, אלא דדין ניכר לשלשה היינו שהדבר ברור לגמרי בלי ספק, אע"ג דלמעשה אפשר דלא חזו וידעי ב' תלת אינשי (כגון שהעמוד הוא בתוך בנין שלא נכנסים ומשתמשים בו ולכן לא ראוהו שלשה, וכו'), כיון דבעצם מילתא פשיטא טפי הויא דהוא איש ולא אשה וכו', הנשבע עליו נשבע לשוא. והיינו טעמא דהשמיט הרמב"ם את דין ניכר לשלשה בפ' א בביאורו את עיקר דין שבועת שוא, שאין ניכר לשלשה תנאי לש"ש אלא רק תיאור של דבר שהוא פשוט מאוד.

ע"ע ברמב"ם (שם א:ד-ז): שבועת שוא נחלקת לארבע מחלוקות. האחת שנשבע על דבר הידוע שאינו כן... השניה שנשבע על דבר ידוע שאין בו ספק לאדם שהוא כן. כגון שנשבע על השמים שהוא שמים... שלישית שנשבע לבטל את המצוה... רביעית שנשבע על דבר שאין בו כח לעשות... ע"כ. מיהו, כתב רש"י (שבועות שם) ד"ה שבועה שלא נעידך: ביטול מצוה הוא היינו **דבר שאי אפשר**. עכ"ל. וכן ביאר רש"י שם כו. ד"ה מאי מיעט. הא פליג רש"י אשי' הרמב"ם וס"ל דאין שבועה לבטל את המצוה כת שבועת שוא בפני עצמה, אלא הריהי בכלל כת ש"ש על דבר שאי אפשר.

ונ' דפולגתא זו בין רש"י והרמב"ם תליא אפולגתתייהו גבי ניכר לשלשה. שי' רש"י היא שחל דין שבועת שוא כששבועתו לא מועילה כלל ואין לה שום תועלת ותכלית. להכי ס"ל דרק אם ראו שלשה ב"א את האיש או את העמוד ונקבע כדבר ידוע לרבים, שבועתו היא ש"ש. כמו כן בעינן שבועה לבטל את המצוה, שחשובה ש"ש משום שלמעשה אי אפשר לבטל מצוה; מה"ט נקט רש"י ששבועה לבטל את המצוה נגדרת כשבועה לעשות דבר שא"א. והגם ששבועה על האיש שהוא אשה וכו' היינו ביסוד לשוא, וכן שבועה לבטל את המצוה, שדברים אלו פסולים מעיקרם, ס"ל לרש"י דחל דין ש"ש רק על מה שהוא שוא בפועל ולמעשה, בלי שום תועלת ותכלית, ולא על מה שהוא שוא [Me1] רק ברעיון. מיהו, פליג הרמב"ם וס"ל דחל דין ש"ש על מה שביסודו הוא שוא, דהיינו על דברים שהם פסולים בעיקרם או חסרים שכל וטעם לגמרי בעצמיותם. לפיכך הגדיר הרמב"ם את שבועה לבטל את המצוה ככת ש"ש בפנ"ע וגם לא הצריך ששלשה ב"א יכירו בפועל שהאיש הוא איש ולא אשה ושהעמוד הוא של אבן ולא זהב, שביסוד שבועתו מבוססת על רעיונות פסולות וחסרה כל טעם ושכל בעצמיותה.

אולם יש לבאר את הדבר ביתר עומק, שהרי נ' דפולגתת רש"י והרמב"ם בדין שבועת שוא תליא אפולגתתייהו בדין שבועת ביטוי. נתב' דס"ל להרמב"ם דשבועת ביטוי הויא חפצא, ואם חסרים התנאים להוות חפצא דשבועת ביטוי, דבריו הוו מילי בעלמא. ונתב' דס"ל לרש"י ששבועת ביטוי היא התחייבות לאמיתת דבריו, וע"כ חלה שבועת ביטוי אפי' אם חסרים איזה תנאים, ואפי' אם אמרה בלש' נדר, וכו'; שי' רש"י היא שכל מה שאומר בכוונה לשבועה (ובביטוי שמוכיח את זה) חלה כשבועה. ונל"ב שזה בדיוק הטעם שסובר רש"י שחל דין שבועת שוא רק כשאין בדבריו שום תועלת ותכלית למעשה ואינם מועילים כלל, ולא די שדבריו חסרים כל טעם ושכל בעיקרם ומבוססים על רעיונות פסולות, שהרי כשאין

בדבריו שום תועלת ותכלית למעשה ואינם מועילים כלל, **הוא כמאן דלית**, ושי' רש"י היא **שדברי שבועה דהו כמאן דלית' הו שבועת שוא**. כיון דס"ל לרש"י דכל מאי דאמר איניש לשם שבועה חשיב שבועתא (שבועת ביטוי), דווקא כשאין לאמירתו שום תועלת ותכלית למעשה ואינה מועילה כלל, ואז היא כמי שאינה, יש לה דין שבועת שוא. הנה כתב רש"י בענין שבועת שוא (שבועות ג: ד"ה וכדרבא): דשוא משמע **דבר שאינו של כלום** כמו (ישעיה ה) מושכי העון בחבלי השוא... ע"כ. וכ"כ רש"י להלן (שם כה: ד"ה אכלתי ולא אכלתי). רש"י ס"ל דשבועת שוא היא דברי שבועה דלא חלו משום דהו כמאן דלית', ואזיל ממש בשיטת' גבי שבועת ביטוי, כדנתב'. מיהו, כיון דס"ל להרמב"ם דשבועת ביטוי היא חפצא דשבועה, ואם חסרים איזה תנאים הרי דבריו הו מילי בעלמא ולא שבועת שוא, מוכחא דס"ל דדין שבועת שוא אינו תלוי על דין שבועת ביטוי. לכן הבין הרמב"ם את המשנה (שבועות כט.) כפשוטה, ששבועה לבטל את המצוה היא כת שבועת שוא בפנ"ע, שהרי לשיטתו דין שבועת שוא חל ג"כ על שבועה של רעיון הפסול מעיקרו, אפי' אם אינה בלי שום תועלת ותכלית ואינה כמאן דלית'.

הנה כתב הריטב"א בנדרים (ח. ד"ה אמר רב גידל) ששבועה לקיים את המצוה, ושבועה לעשות מה שכבר נשבע עליו, הריהי שבועת שוא: "שהאומר שבועה שלא אוכל ככר זו, שבועה שאוכלה, אין השנייה חלה עליו לשעתה אלא שאם נשאל על הראשונה שנייה חלה עליו, אבל אם [לא] נשאל על הראשונה לוקה על השנייה משום שבועת שוא, והיינו דאמרין והלא מושבע מהר סיני הוא על המצות..." מיהו, רוב ראשונים חולקים על זה וסוברים שאין זו שבועת שוא, וכן היא שיטת רש"י (שבועות כא. ד"ה אינו חייב אלא אחת). (ודברי הריטב"א בשבועות (כז. ד"ה גירסת רש"י) נמי משמעו כשי' רוב ראשונים.)

ונל"ב דס"ל להריטב"א בנדרים דשבועת שוא הריהי **אי-חלות שבועת ביטוי**; הגם שתחול שבועתו השני' אם ישאל על שבועתו הראשונה (לשי' רבא - שבועות כז:), כיון דהשתא מיהא לא חלה, הויה שבועת שוא. מיהו, רש"י ס"ל דשבועת שוא היינו שבועה **שבעצמותה** הויה כמאן דליתא, וע"כ פליג אשי' הריטב"א בנדרים ופסק שאין כאן שבועת שוא.

איכא לאקשווי אשי' הרמב"ם ששבועת ביטוי היא חלות חפצא של שבועה, כגון שנשבע שיאכל או לא יאכל, שחלה חלות חיוב אכילה או איסור אכילה - דהא אי אישתבע שבועה לשעבר, פשיטא דליתא שום חלות, ואין ענין של קיום/העברת חלות חיוב או איסור לשבועה זו. ולא משמע כלל בדברי הרמב"ם דס"ל דשאני שבועה לשעבר משבועה להבא בעיקרה.

הרי פליגי ר' ישמעאל ור' עקיבא בענין שבועת ביטוי לשעבר (שם כה., כו.), שפסק ר' עקיבא שחייב, מפני שדורש ריבוי מיעוט וריבוי מקרא דכי תשבע לבטא בשפתים להרע או להיטיב וכו', ונתרבה בזה שבועת ביטוי לשעבר. ריבוי זה צ"ב.

עיי' בסה"מ להרמב"ם (מצות ל"ת סא), שברור שם שסובר הוא שיסוד שבועת ביטוי הוא רק להבא, שנשבע שיעשה או לא יעשה דבר. ע"כ צ"ל דס"ל להרמב"ם דשבועת ביטוי לשעבר היינו **הרחבת דין שבועת ביטוי להבא או תולדת שבועת ביטוי להבא** ואינה שבועה נפרדת ועיקרית לעצמה. זוהי דרשת ר' עקיבא לשי' הרמב"ם, דשבועת ביטוי לשעבר נטפלה ונכללה כתולדה או הרחבה של שבועת ביטוי להבא, ולכן שפיר נגדרת כשבועת ביטוי, אע"פ שאין לה חלות.

בהכי מתרצתא קושיא אלימתא אדברי הרמב"ם. הנה כתב (הל' שבועת א:ב): ואין שבועת ביטוי נוהגת אלא בדברים שאפשר לו לעשותן בין להבא בין לשעבר: כיצד לשעבר. שאכלתי או שזרקתי אבן לים או שדבר פלוני עם פלוני... או שלא דבר פלוני עם פלוני. וכיצד להבא. שאוכל או שאזרוק אבן לים או שלא אוכל או שלא אזרוק אבן לים... עכ"ל. והא אמאי כתב הרמב"ם "שאפשר לו לעשותן", שהרי שבועה שדבר או לא דבר פלוני עם פלוני וכדומה ה"ה שבועת ביטוי, וא"כ אין שבועת ביטוי דווקא על דברים שאפשר לו לעשותן, אלא על כל מעשי בני אדם, וה"ל להרמב"ם למיכתב "שאפשר לעשותן", בלי מילת "לו". מיהו, אתי שפיר לפי הנתב', דס"ל להרמב"ם דעיקר שבועת ביטוי הוא להבא, דהיינו דברים שאפשר לו דווקא לעשותן (להבא, שהרי "אינו יכול להשבע שיזרוק איש פלוני" - הל' שבועת ה:א, ע"פ

שבועות כה.), וכל הני שבועות על אחרים שדברו או לא דברו עם פלוני וכדומה הם מדין הרחבת ותולדת עיקר שבועת ביטוי, שהוא על מעשי הנשבע עצמו להבא, מדרשת כי תשבע לבטא בשפתים להרע או להיטיב וכו'.

עפ"ז מובנת היטב שי' הרמב"ם ששבועת ביטוי היא שבועה רק על עשיית מעשה, שלא כשי' רש"י. והיינו משום דס"ל להרמב"ם דילפינן כל ענין שבועת ביטוי מדרשת ר' עקיבא, שעיקר שבועת ביטוי הוא על מעשה להבא, ושנתרבה שבועה על מעשה לשעבר כהרחבה ותולדה; אולם שבועה על דבר שאינו מעשה כלל לא נתרבה. מיהו, ס"ל לרש"י דשבועת ביטוי בעיקרה כוללת כל דיבור, שכן הבין את דרשת ר' עקיבא, כדמוכחא לגמרי מדברי רש"י לעיל במסכתין (ד: ד"ה דדריש ריבוי ומיעוטי). ואע"ג דס"ל לרש"י דדרשת ר' עקיבא קאי אחיוב קרבן גדירא, מ"מ שפיר מגליא את יסוד שבועת ביטוי, דילפינן מיני' לענין מלקות נמי. (ולכא לאקשוויי מדברי רש"י לקמן (לד. ד"ה ועברי'), שלכאורה משמעו דלא כהנתב' בשיטתי' הכא, דהא ע"ש בתוס' הרא"ש ד"ה ה"ג, דפי' את שי' רש"י התם בגוונא דניחא טפי ומסייען מאד לביאורנו.)